

70 Χρόνια μετά τη Βάρκιζα

Barikat

Λίβανος και Καζέρτα: δύο βήματα προς τον οδυνηρό συμβιβασμό.

Και δε νομίζετε ότι το συμφέρον βρίσκεται στην ασφάλεια, ενώ το δίκαιο και το έντιμο κατορθώνονται με κινδύνους με τους οποίους οι Λακεδαιμόνιοι, τις περισσότερες φορές ελάχιστα αποτολμούν;{..} δε φαίνεται πιθανό ότι αυτοί , με εμάς θαλασσοκράτορες, θα στείλουν στρατό σε ένα νησί. Οι Αθηναίοι προς τους Μηλίους, Θουκυδίδης, V: 107,109

Από τις αρχές του 1944 ο ΕΑΜ διαπραγματευόταν τη θέση του στη μελλοντική διακυβέρνηση της χώρας, με το βρετανό πρέσβη Ρέτζιναλντ Λήπερ να θέτει αυστηρό βέτο για το πολιτειακό ζήτημα. Ο Λήπερ ως ο «βασικός παίκτης» εκ μέρους της Μ. Βρετανίας στην Αθήνα πίεζε το ΕΑΜ να δεχτεί την επάνοδο του βασιλέα των Ελλήνων.

Οι αδιέξοδες διαπραγματεύσεις επιταχύνθηκαν με το σχηματισμό της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης (ΠΕΕΑ) στις 10 Μαρτίου του 1944, υπό τον Αλέξανδρο Σβώλο. Αυτή η κίνηση θεωρήθηκε από την εξόριστη κυβέρνηση ως πρόκληση και οι Βρετανοί αντιλαμβανόμενοι τη συνεχώς διευρυνόμενη κυριαρχία του ΕΑΜ προσπάθησαν να προλάβουν τις εξελίξεις πριν σχηματιστεί κυβέρνηση με βάση την ΠΕΕΑ (σ.σ. στο Κάιρο οι ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις στασίασαν, προχωρώντας σε σχηματισμό κυβέρνησης με βάση τη ΠΕΕΑ. Το κίνημα χαρακτηρίστηκε ως στάση και κατεστάλη βιαία με εντολή του Τσόρτσιλ και όλοι οι αριστεροί εκκαθαρίστηκαν από το στράτευμα, μεταφερόμενοι σε βρετανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Λιβύη και στην Ερυθραία).¹

Το «πουλέν» στα χέρια των Βρετανών άκουγε στο όνομα Γεώργιος Παπανδρέου. Η άφιξη του στο Κάιρο έλυσε τα χέρια τους και ο Λήπερ βρήκε τον αντικομμουνιστή που θα ηγούνταν των διαπραγματεύσεων για το σχηματισμό κυβέρνησης. Στο κάλεσμα του Γεωργίου Παπανδρέου για τη συνδιάσκεψη του Λιβάνου, όπου σκοπός ήταν ο σχηματισμός κυβέρνησης εθνικής ενότητας, στάλθηκαν αντιπρόσωποι όλων των κομμάτων. Το ΕΑΜ εκεί βρέθηκε σε ένα κρίσιμο δίλλημα: ή θα δεχόταν να παρευρεθεί ως μειοψηφική δύναμη ή θα ερχόταν σε ρήξη με το ενιαίο αστικό μέτωπο που υποστήριζε η Μ. Βρετανία. Ακόμα και εκείνη τη στιγμή, όμως, το ΕΑΜ μπορούσε να υπολογίζει στη κατά πολύ υπέρτερη πολιτική και στρατιωτική δύναμη που είχε στην Ελλάδα, ενώ τα αστικά κόμματα αντλούσαν τις περιορισμένες εξουσίες τους από την υποστήριξη της Μ. Βρετανίας. Οι σαφείς οδηγίες της ηγεσίας του ΚΚΕ (Σιάντος-Ιωαννίδης) προς την αντιπροσωπία του ΕΑΜ ήταν οι εξής: το ΕΑΜ έπρεπε να κερδίσει τα μισά υπουργεία της νέας κυβέρνησης και προσωρινή λύση στο πολιτειακό ζήτημα, με ορισμό αντιβασιλέα. Κατά τη διάρκεια της συνδιάσκεψης, ο Παπανδρέου και ο Λήπερ ανάγκασαν το ΕΑΜ να τηρήσει μια αμυντική στάση, φτάνοντας σε συμπηφισμούς των ενεργειών του ΕΑΜ με αυτές των Ταγματασφαλιτών,² με αποτέλεσμα στη συμφωνία που υπογράφηκε στις 20 Απριλίου, το ΕΑΜ να φύγει από το Λίβανο έχοντας θέσει τις αντάρτικες ομάδες υπό τη δικαιοδοσία της «κυβέρνησης εθνικής ενότητας», λαμβάνοντας πέντε υπουργεία και μια επισφαλή συμφωνία για το πολιτειακό, όπου απλά τονιζόταν η ανάγκη για ασφάλεια μετά την απελευθέρωση ώστε να αποφασίσει σχετικώς ο λαός.

Το ΕΑΜ από τα μέσα του 1944 και παρά το ισχυρό πολιτικό του έρεισμα βρέθηκε να αποκρούει την αντικομμουνιστική πολιτική της Μ. Βρετανίας και των αστικών κομμάτων που εκφραζόταν μέσω του Γεώργιου Παπανδρέου. Το ΚΚΕ, μάλιστα, εξήγησε στις οργανώσεις του ότι επιβλήθηκε δίλλημα στην αντιπροσωπεία είτε για μειοψηφική συμμετοχή στη κυβέρνηση είτε για αποχή. Επομένως «αναγκάστηκε» να συμμετάσχει.

Το επόμενο βήμα, η συμφωνία της Καζέρτας (26 Σεπτεμβρίου 1944) δέσμευσε ακόμα περισσότερο τις αντάρτικες ομάδες, καθώς τέθηκαν υπό την διοίκηση του αντιστράτηγου Σκόμπυ. Η συνθήκη προέβλεπε ότι καμία στρατιωτική ενέργεια δε θα γινόταν στην Αθήνα αν δεν έδινε εντολή ο ίδιος ο Σκόμπυ.

Βρισκόμαστε πια ελάχιστους μήνες πριν από τα Δεκεμβριανά και οι Βρετανοί γνωρίζουν πως αν δεν αποπλίσουν τον ΕΛΑΣ δεν πρόκειται να εξασφαλίσουν αστική και φιλοβρετανική κυβέρνηση στην Ελλάδα. Το ΕΑΜ διέθετε όλα τα χαρακτηριστικά του κινήματος. Θα μπορούσε να θεωρηθεί μια ολοκληρωμένη επανάσταση, αν είχε θέσει και θέμα εξουσίας. Από την άλλη μεριά, υπήρχαν μόνο απαξιωμένα αστικά κόμματα, χωρίς μια εναλλακτική πρόταση ή όραμα και το μόνο που τα συγκροτούσε ήταν η λύσσα για επιβίωση και η υποστήριξη των Βρετανών.

Τα Δεκεμβριανά ξεσπούν. Συμφωνία μεταξύ παλαιοαστικού κράτους και ΕΑΜ δε μπορούσε να υπάρξει και όπως αποδείχθηκε τα Δεκεμβριανά δεν ήταν μια αναπόφευκτη συνθήκη, αλλά μια σαφής επιδίωξη με σκοπό τον αφοπλισμό και τη διάλυση του ΕΑΜ. Τα λόγια του πρωθυπουργού των Δεκεμβριανών, Γεωργίου Παπανδρέου συνοψίζουν όλα όσα αναλύσαμε:

«Διά να ύπαρξη ο Δεκέμβριος, έπρεπε προηγουμένως να είχαμε έλθει εις την Ελλάδα. Και τούτο ήτο δυνατόν μόνον με την συμμετοχήν και του ΚΚΕ εις την κυβέρνησιν, δηλαδή με τον Λίβανον. Και διά να ευρεθούν εδώ οι Βρετανοί, οι οποίοι ήσαν απαραίτητοι διά την Νίκην, έπρεπε προηγουμένως να είχεν υπογραφή το Σύμφωνον της Καζέρτας. Και διά να γίνη η Στάσις (του Δεκεμβρίου) έπρεπε προηγουμένως να επιμείνω εις την άμεσον αποστράτευσιν του ΕΛΑΣ και να θέσω το ΚΚΕ ενώπιον του διλήμματος ή να αποδεχθή ειρηνικώς τον αφοπλισμόν του ή να επιχειρήση την Στάσιν, υπό συνθήκας όμως πλέον, αι οποίαι ωδήγουν εις την συντριβήν του».

Η συμφωνία της Βάρκιζας :Actiones Vindictam Spirantes³

Έχομε τη γνώμη για τους θεούς και τη βεβαιότητα για τους ανθρώπους ότι, αναγκασμένοι από ένα φυσικό νόμο, επιβάλλουν πάντα την εξουσία τους όπου είναι οι πιο δυνατοί. Οι Αθηναίοι προς τους Μηλίους, Θουκυδίδης V: 105

«Ύστερα ήρθε η Βάρκιζα. Η εξουσία. Ήρθαν οι αρχές οι “νόμιμες”».⁴

Η συμφωνία της Βάρκιζας υπογράφηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1945. Από τα εννέα συνολικά άρθρα, τα δύο περιελάμβαναν την υποχρέωση του ΕΑΜ να απελευθερώσει τους ομήρους των Δεκεμβριανών και να διαλύσει τον ΕΛΑΣ, παραδίδοντας τον οπλισμό του. Η συμφωνία δε τηρήθηκε ποτέ. Από τη πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης δε δόθηκε ποτέ ουσιαστικά αμνηστία για πολιτικά αδικήματα και δεν εκκαθαρίστηκαν ποτέ οι δημόσιες υπηρεσίες από ανθρώπους που είχαν υπηρετήσει το καθεστώς Μεταξά ή είχαν συνεργαστεί με τις

δυνάμεις Κατοχής. Και σε ότι αφορά το δημοψήφισμα, όντως πραγματοποιήθηκε, όχι εντός του 1945, όπως προέβλεπε η συνθήκη, αλλά το Σεπτέμβρη του 1946 και αφού είχαν προηγηθεί οι εκλογές του Μαρτίου του 1946 από τις οποίες απείχε το ΚΚΕ (παρά, όπως έχει υποστηριχθεί, τις περί του αντιθέτου συμβουλές του Στάλιν διά του υπουργού εξωτερικών της ΕΣΣΔ, Μολότωφ). Υπήρχε ήδη η Λευκή Τρομοκρατία, δηλαδή οι διώξεις και εκτελέσεις κομμουνιστών στην περιφέρεια, από παρακρατικές αντικομμουνιστικές συμμορίες, με συμμετοχή πρώην ταγματασφαλιτών, που είχαν εξοπλιστεί και οργανωθεί από κύκλους της κυβέρνησης, όπως προκύπτει από τον συντονισμένο τρόπο δράσης τους και τον εξοπλισμό τους με όπλα που είχε στην κατοχή του το κράτος. Οι παραπάνω ανεκπλήρωτοι στόχοι δείχνουν το πόσο πίστευε ή το πόσο ήθελε να τηρήσει όλα τα άρθρα της συμφωνία της Βάρκιζας η ελληνική κυβέρνηση. Η Βρετανία έδειχνε δυσαρεστημένη από την τελική συμφωνία καθώς πίστευε ότι «η ελληνική κυβέρνηση θα έπρεπε να δώσει ένα καλό μάθημα στους κομμουνιστές», βάζοντας πιο αυστηρούς όρους για τον αφοπλισμό και τη διάλυση του ΕΑΜ.⁵

Στους κόλπους του ΕΑΜ η συμφωνία είτε έγινε δεκτή ως ήττα είτε δεν έγινε καθόλου δεκτή. Βάση αυτής της ερμηνείας, ο αφοπλισμός του ΕΑΜ δεν πραγματοποιήθηκε πλήρως. Πολλές οργανώσεις δεν παρέδωσαν όλο τον οπλισμό. Μάλιστα, ο ίδιος ο Ιωαννίδης (επικεφαλής του πολιτικού γραφείου της ΚΕ του ΚΚΕ) με τηλεγραφήματα του στις οργανώσεις έδινε συμβουλές για συνεργασία με τους καπετάνιους του ΕΛΑΣ ώστε να αποκρύψουν μέρος του οπλισμού.⁶

Η Βάρκιζα αποτέλεσε αναμφίβολα για πολλούς κομμουνιστές το ολέθριο λάθος, την παράδοση εξουσίας, την εκχώρηση της νίκης στους ηττημένους. Για άλλους, ήταν η προδιαγεγραμμένη συνέχεια της πολιτικής όπου οδήγησε στο Λίβανο και στην Καζέρτα ή η προέκταση της πολιτικής του ΕΑΜ και του ΚΚΕ να μην διεκδικήσει ποτέ την εξουσία με τα όπλα, αλλά μόνο τη δημιουργία ενός αστικοδημοκρατικού πολιτικού πλαισίου, διεκδίκηση που ήταν η κύρια και κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Το ΚΚΕ πότε δεν εκμεταλλεύτηκε τη δύναμη που αντλούσε από τη λαϊκή βάση και δεν επένδυσε στο όραμα για το ριζικό μετασχηματισμό της κοινωνίας.

*Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ

Το κείμενο της συμφωνίας

Οι κάτωθι υπογεγραμμένοι, αφ' ενός οι κ.κ. Ιωάννης Σοφιανόπουλος υπουργός επί των Εξωτερικών, Περικλής Θ. Ράλλης υπουργός επί των Εσωτερικών και Ιωάννης Μακρόπουλος υπουργός επί της Γεωργίας, αποτελούντες την υπό της Ελληνικής Κυβερνήσεως εξουσιοδοτημένη Αντιπροσωπεία, και αφ' ετέρου οι κ.κ. Γεώργιος Σιάντος Γραμματεύς της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ελλάδος, Δημήτριος Παρτσαλίδης Γραμματεύς της Κεντρικής Επιτροπής του Ε.Α.Μ. και Ηλίας Τσιριμώκος Γενικός Γραμματεύς της Ενώσεως Λαϊκής Δημοκρατίας (Ε.Λ.Δ.), αποτελούντες την υπό της Κεντρικής Επιτροπής του Ε.Α.Μ. προσηκόντως εξουσιοδοτημένην Αντιπροσωπείαν, συνήλθαμεν εις διάσκεψιν εις Βάρκιζαν και από κοινού εξητάσαμεν τα μέσα και τον τρόπον της καταπαύσεως του εμφυλίου πολέμου και της συμφιλίωσεως του Ελληνικού Λαού και κατελήξαμεν εις την κατωτέρω συνομολογηθείσαν συμφωνίαν.

Η Κυβερνητική Αντιπροσωπεία εξεδήλωσε κατά την σύσκεψιν ταύτην την σταθεράν θέλησιν

της Κυβερνήσεως όπως άνευ νέας αιματοχυσίας τερματίση την θλιβεράν εσωτερικήν κρίσιν, αποκαταστήση την ενότητα του Κράτους και επαναφέρη την εσωτερικήν ειρήνην και την πολιτικήν ομαλότητα. Ούτω μόνον θα δυνηθεί ο Ελληνικός Λαός να αναλάβη την δημιουργικήν προσπάθειαν δια την ανοικοδόμησιν της Χώρας εκ των ερειπίων, τα οποία σκληροί αγώνες προς τους εξωτερικούς εχθρούς και ο αδελφοκτόνος πόλεμος επεσώρευσαν.

Ίνα δε η επελθούσα συμφωνία προσλάβη τον χαρακτήρα ενός ακαταλύτου ηθικού συμφώνου, εκφράζοντος τας επιταγάς της πολιτικής συνειδήσεως του Ελληνικού Λαού, η Κυβερνητική Αντιπροσωπεία εζήτησεν όπως δι' αυτού διακηρυχθή η σταθερά θέλησις του Ελληνικού Λαού δια την ανάπτυξιν ελευθέρου και ομαλού πολιτικού βίου, του οποίου κύριον χαρακτηριστικόν θα είναι ο σεβασμός της πολιτικής συνειδήσεως των πολιτών, η ειρηνική διαφώτισις και διάδοσις πολιτικών ιδεών και ο σεβασμός προς τας ελευθερίας, τας οποίας ο Καταστατικός Χάρτης του Ατλαντικού και αι αποφάσεις της Τεχεράνης διεκήρυξαν και η συνειδήσις των δι' αυτάς αγωνιζομένων ελευθέρων λαών απεδέχθη.

Κατά την διάσκεψιν διεπιστώθη πλήρης συμφωνία αντιλήψεων της Αντιπροσωπείας του Ε.Α.Μ. επί των αρχών τούτων.

Άρθρον 1ον: Ελευθερία

Η Κυβέρνησις θα εξασφάλιση σύμφωνα προς το Σύνταγμα και τας απανταχού καθιερομένας Δημοκρατικής Αρχάς, την ελευθέραν εκδήλωσιν των πολιτικών φρονημάτων των πολιτών, καταργούσα πάντα τυχόν προηγούμενον ανελεύθερον Νόμον. Θα εξασφαλίση επίσης την απρόσκοπτον λειτουργίαν των ατομικών ελευθεριών, ως του συνέρχεσθαι, του συνεταιρίζεσθαι και της δια του Τύπου εκφράσεως των στοχασμών. Ειδικώτερον η Κυβέρνησις θα αποκαταστήση πλήρως τας συνδικαλιστικές ελευθερίας.

Άρθρον 2ον: Άρσις Στρατιωτικού νόμου

Ο Στρατιωτικός Νόμος θα αρθή ευθύς μετά την υπογραφήν της παρούσης συμφωνίας. Άμα τη άρσει ταύτη, θα τεθή εις εφαρμογήν συντακτική πράξις πανομοιότυπος προς την ΚΔ', δια της οποίας θα επιτρέπεται η αναστολή των εν τη ΚΔ' πράξει αναφερομένων άρθρων του Συντάγματος.

Δια Διατάγματος θα ανασταλή αμέσως καθ' όλην την χώραν η ισχύς των άρθρων 5, 10, 20 και 95 του Συντάγματος. Η αναστολή αυτή θα εξακολουθήση μέχρι συμπληρώσεως του αφοπλισμού και της εγκαταστάσεως Διοικητικών, Δικαστικών και Στρατιωτικών Αρχών καθ' άπασαν την Χώραν. Όσον αφορά ειδικώτερον το άρθρον 5, τούτο δεν θα ανασταλή εις τας πόλεις Αθηνών και Πειραιώς μετά των προαστίων και συνοικισμών. Ειδικώς όμως δια τους μέχρι σήμερον συλληφθέντας, συνομολογείται ότι δεν ισχύει το άρθρον 5 του Συντάγματος και ότι ούτοι θα απολυθούν εντός του συντομωτέρου δυνατού χρόνου, διδομένων των προς τούτω αναγκαίων διαταγών προς τας αρμοδίους αρχάς.

Οπαδοί του Ε.Α.Μ., ενδεχομένως συλληφθέντες και κρατούμενοι υπό άλλων οργανώσεων, θα αφεθούν ως τάχιστα ελεύθεροι.

Άρθρον 3ον: Αμνηστία

Αμνηστεύονται τα πολιτικά αδικήματα τα τελεσθέντα από της 3ης Δεκεμβρίου 1944 μέχρι

της υπογραφής του παρόντος. Εξαιρούνται της αμνηστίας τα συναφή κοινά αδικήματα κατά της ζωής και της περιουσίας, τα οποία δεν ήσαν απαραίτητως αναγκαία δια την επιτυχίαν του πολιτικού αδικήματος. Ο σχετικός Νόμος θα δημοσιευθή άμα τη υπογραφή της παρούσης συμφωνίας. Εξαιρούνται της αμνηστίας όσοι, υπόχρεοι εις παράδοσιν όπλων άτε ανήκοντες εις τας Οργανώσεις του Ε.Λ.Α.Σ., της Εθνικής Πολιτοφυλακής και Ε.Λ.Α.Ν., δεν παραδώσουν ταύτα μέχρι της 15 Μαρτίου 1945. Η τελευταία αυτή διάταξις περί εξαιρέσεως εκ της αμνηστίας μετά την διαπίστωσιν ότι ο αφοπλισμός του Ε.Λ.Α.Σ. επραγματοποιήθη, μη έχουσα πλέον δικαιολογητικόν λόγον θα καταργηθή.

Εγγυήσεις και λεπτομέρειαι της παρεχομένης αμνηστίας αναγράφονται εις το προσηρτημένον τω παρόντι σχέδιον Νόμου.

Άρθρον 4ον: Όμηροι

Άπαντες οι πολίται οι συλληφθέντες παρά του Ε.Λ.Α.Σ. ή της Εθνικής Πολιτοφυλακής ή του Ε.Λ.Α.Ν. ανεξαρτήτως ημερομηνίας συλλήψεως, θα αφεθούν άμέσως ελεύθεροι. Όσοι τυχόν κρατούνται με την κατηγορίαν ότι είναι δοσίλογοι ή ένοχοι αδικημάτων, θα παραδοθούν εις την Δικαιοσύνην του Κράτους ίνα δικασθούν υπό των αρμοδίων κατά Νόμον Δικαστηρίων.

Άρθρον 5ον: Εθνικός Στρατός

Ο Εθνικός Στρατός, πλην των κατ' επάγγελμα αξιωματικών και υπαξιωματικών, θα αποτελήται από οπλίτας των εκάστοτε στρατολογουμένων κλάσεων. Οι ειδικώς εκπαιδευθέντες εις τα νέα όπλα έφεδροι αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και οπλίται υπάρχόντων σχηματισμών θα παραμείνουν εν υπηρεσία. Ο Ιερός Λόχος θα παραμείνη ως έχει, εφ' όσον ευρίσκεται υπό τας άμέσους διαταγάς του Συμμαχικού Στρατηγείου, συγχωνευόμενος ευθύς κατόπιν εις τον Ενιαίον Εθνικόν Στρατόν, συμφώνως προς την ανωτέρω τεθείσαν βάσιν. Θα καταβληθή προσπάθεια ίνα επεκταθή η τακτική στρατολογία καθ' άπασαν την Ελλάδα, συμφώνως και προς την τεχνικήν ευχέρειαν και τας παρουσιασθησομένας ανάγκας. Εις τας ήδη υπάρχουσας μονάδας θα προσέλθουν προς κατάταξιν μετά την αποστράτευσιν του Ε.Λ.Α.Σ., οι ανήκοντες εις κληθείσας κλάσεις συμφώνως με το προσηρτημένον πρωτόκολλον. Θα απολυθώσι δε των τάξεων πάντες όσοι κατετάγησαν εις τας υπάρχουσας μονάδας, χωρίς να ανήκωσιν εις τας κληθείσας κλάσεις. Άπαντα τα μόνιμα στελέχη του Εθνικού Στρατού θα κριθώσιν υπό των Συμβουλίων, περί ων υπ' αριθ. 7 Συντακτική Πράξις. Τα πολιτικά και κοινωνικά φρονήματα των στρατευομένων πολιτών θα είναι σεβαστά.

Άρθρον 6ον: Αποστράτευσις

Άμα τη δημοσιεύσει του παρόντος, αποστρατεύονται αι ένοπλοι δυνάμεις Αντιστασεως και συγκεκριμένως ο Ε.Λ.Α.Σ, τακτικός και εφεδρικός, το Ε.Λ.Α.Ν. και η Εθνική Πολιτοφυλακή. Η αποστράτευσις και η παράδοσις των όπλων θέλουσι συντελεσθή κατά τα ειδικώτερον διαλαμβανόμενα εις το πρωτόκολλον το συνταχθέν υπό της Τεχνικής Επιτροπής, όπερ προσαρτάται εις το παρόν δεόντως μονογραφημένον. Το Κράτος θέλει ρυθμίσει τα των επιτάξεων των γενομένων υπό του Ε.Λ.Α.Σ. Τα παρά του Ε.Λ.Α.Σ. επιταχθέντα πράγματα, ζώα, αυτοκίνητα κλπ. άτινα θέλουσι παραδοθή εις το Κράτος, κατά λεπτομερέστερον εκτιθέμενα εις το συνταχθέν πρωτόκολλον, όπερ προσαρτάται τω παρόντι, θέλουσι θεωρηθή ως επιταχθέντα παρά του Ελληνικού Δημοσίου.

Άρθρον 7ον: Εκκαθάρσις Υπαλλήλων

Η Κυβέρνησις θα προβή δι' Επιτροπών ή Συμβουλίων τα οποία ειδικός Νόμος θέλει ορίση, εις την εκκαθάρσιν των Δημοσίων Υπαλλήλων, Υπαλλήλων Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Δημοτικών και Κοινοτικών τοιούτων και λοιπών υπηρεσιών εξηρημένων εκ του Κράτους, ή επιχορηγούμενων υπ' αυτού. Κριτήρια της εκκαθαρίσεως θα είναι η επαγγελματική επάρκεια, ο χαρακτήρας και το ήθος, η συνεργασία μετά του εχθρού και η χρησιμοποίησις του υπαλλήλου ως οργάνου της δικτατορίας. Υπάλληλοι εκ των ανωτέρω προσχωρήσαντες κατά τον χρόνον της κατοχής εις τας δυνάμεις αντιστάσεως επανέρχονται εις τας θέσεις των και θα κριθούν καθ' ον τρόπον και οι άλλοι υπάλληλοι. Τα αυτά ως άνω Συμβούλια θα κρίνωσι τους υπαλλήλους, οι οποίοι συμμετέσχον ή συνείργησαν εις την εκδήλωσιν των γεγονότων από της 3 Δεκεμβρίου 1944 μέχρι της υπογραφής του παρόντος. Τους εκ των τελευταίων τούτων ενεχομένους δύνανται να θέσουν εις διαθεσιμότητα επί τη βάσει των Νόμων, της οριστικής αυτών θέσεως καθορισθησομένης υπό της κυβερνήσεως ήτις θα προέλθη από τας εκλογάς της Συντακτικής Συνελεύσεως. Οι μέχρι τούδε τεθέντες εις διαθεσιμότητα δυνάμει αποφάσεως των Υπουργών θα υποβληθούν υπό την κρίσιν των εν αρχή του παρόντος αναφερομένων Συμβουλίων. Ουδείς υπάλληλος θα διωχθή μόνον δια τα πολιτικά του φρονήματα.

Άρθρον 8ον: Εκκαθάρσις Σωμάτων Ασφαλείας

Η εκκαθάρσις των Σωμάτων Ασφαλείας, Χωροφυλακής και Αστυνομίας Πόλεων, θα συντελεσθή το ταχύτερον παρ' Ειδικών εκκαθαριστικών Συμβουλίων με τα αυτά ως και οι Δημόσιοι υπάλληλοι κριτήρια. Άπαντες οι αξιωματικοί και οπλίται των εν λόγω Σωμάτων οι εμπίπτοντες εις τας διατάξεις του Νόμου περί αμνηστίας, οίτινες κατά την διάρκειαν της κατοχής προσεχώρησαν εις τας τάξεις του Ε.Λ.Α.Σ., του Ε.Λ.Α.Ν. ή της Εθνικής Πολιτοφυλακής, θα επανέλθουν εις τας θέσεις των και θα υποβληθούν εις την κρίσιν των εκκαθαριστικών Συμβουλίων, καθ' ον τρόπον και οι λοιποί συνάδελφοι των. Άπαντες οι αξιωματικοί και οι οπλίται των εν λόγω Σωμάτων, οι εγκαταλείψαντες τας θέσεις των από της 3 Δεκεμβρίου 1944 μέχρι της υπογραφής του παρόντος, τίθενται εις διαθεσιμότητα, της οριστικής αυτών θέσεως καθορισθησομένης παρά Συμβουλίων περί των θα αποφασίση η μέλλουσα να προέλθη εκ των εκλογών κυβερνήσεως.

Άρθρον 9ον: Δημοψήφισμα και Εκλογαί

Το ταχύτερον δυνατόν, πάντως δε εντός του τρέχοντος έτους θα διεξαχθή εν πάση ελευθερία και γνησιότητι δημοψήφισμα, το οποίον θα τερματίση οριστικώς το πολιτειακόν ζήτημα, υποτασσομένων πάντων εις την απόφασιν του Λαού. Θα επακολουθήσουν δε ως τάχιστα και εκλογαί Συντακτικής Συνελεύσεως δια την κατάρτισιν του νέου Συντάγματος της Χώρας. Και αι δύο αντιπροσωπείας συμφωνούν, όπως προς έλεγchon της γνησιότητος της εκφράσεως της Λαϊκής θελήσεως παρακληθούν αι Μεγάλοι Σύμμαχοι δυνάμεις και αποστείλουν παρατηρητάς.

Του παρόντος εγένοντο δύο όμοια, των το εν έλαβεν η Κυβερνητική αντιπροσωπεία και το έτερον η Αντιπροσωπεία του Ε.Α.Μ.

Εν Αθήναις, εν τω Υπουργείω των Εξωτερικών τη 12 Φεβρουαρίου 1945.

Η αντιπροσωπεία της ελληνικής κυβερνήσεως:

Ι. Σοφιανόπουλος , Π. Ράλλης , Ι. Μακρόπουλος

Η αντιπροσωπεία της Κεντρικής Επιτροπής του ΕΑΜ:
Γ. Σιάντος, Δ. Παρτσαλίδης , Η. Τσιριμώκος

Ο γραμματεός της Διασκέψεως:

Γ. Βαρσάμης

1 Θανάσης Δ. Σφήκας, Οι Άγγλοι εργατικοί και ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα εκδόσεις Φιλίστωρ, σελ.52

2Ο Γεώργιος Παπανδρέου είχε δηλώσει: «Κόλασις είναι σήμερα η κατάσταση της Πατρίδος μας. Σφάζουν οι Γερμανοί. Σφάζουν τα Τάγματα Ασφαλείας. Σφάζουν και οι Αντάρται. Σφάζουν και καίουν. Η ευθύνη του ΕΑΜ είναι ότι δεν απέβλεψε μόνον εις τον απελευθερωτικόν αγώνα, αλλά ηθέλησε να προετοιμάση την μεταπολεμικήν δυναμικήν του επικράτησιν. Με την τρομοκρατικήν αυτήν δράσιν του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ, εδημιουργήθη δυστυχώς, το ψυχολογικόν κλίμα, το οποίον επέτρεψεν εις τους Γερμανούς να επιτύχουν εις το τρίτον έτος της δουλείας ό,τι δεν είχαν κατορθώσει κατά τα δύο πρώτα έτη - την κατασκευήν των Ταγμάτων Ασφαλείας».

3 Δράσεις που αποπνέουν εκδίκηση , σύμφωνα με το Ρωμαϊκό Δίκαιο

4 Heinz Reichter, Η επέμβαση των Άγγλων στην Ελλάδα, Αθήνα , Εστία 2003, σελ.103

5 Θανάσης Δ. Σφήκας, Οι Άγγλοι εργατικοί και ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα εκδόσεις Φιλίστωρ, σελ.79

6 Μ. Βαφειάδης , Απομνημονεύματα, τόμος ΙΙΙ, Αθήνα 1985, σελ. 90-91